Jitka Bartošová:

Etologie
je tu pro dobro koní i lidí

Články drobné, nenápadné hnědovlásky patří v našem časopise mezi ty nejoblíbenější a určitě nejdiskutovanější, protože přinášejí poznatky pro nás, „staré koňáky“, minimálně neobvyklé… Odstavit hříbě od matky co nejpozději nebo vyhánět všechny koně společně na pastvu tak, jak je to pro ně přirozené, se lehce řekne, ale jak se to provede ve stáji s padesáti koňmi různého věku, pohlaví a různých majitelů?

I proto Jitka Bartošová zdůrazňuje, že není žádný radikál a nepochybuje, že jezdecká veřejnost se chce vzdělávat, ale vázne přenos teoretických poznatků do praxe: chybí tu spojovací článek respektovaný oběma stranami. Nejen o hledání tohoto mezičlánku jsme si povídali krátce po jejím návratu z Mezinárodní etologické konference (IEC) ve francouzských Rennes, kde se sešlo na 750 vědců celého světa, včetně asi dvacetičlenné české delegace.

Jitko, vím, že jsi přijela z této konference nadšená, čím tě tak mile překvapila?

Řadou věcí. Z pohledu zájmu čtenářů zejména nebývale bohatým zastoupením koňských příspěvků. Z 637 příspěvků na všech možných živočišných druzích bylo o koních úctyhodných 22. Kůň je navíc dosti luxusní pozorovací medium – stádo octomilek nebo myší vyjde nesrovnatelně levněji a bývá pohodlnější na „údržbu“než koně. Je ovšem třeba dodat, že neobvyklá hustota koňských příspěvků byla dána zejména hojnou účastí členů „domácího týmu“, vesměs studentů hlavní organizátorky kongresu, dr. Martine Hausbergerové, která se koním dlouhodobě věnuje.

Jaký hlavní přínos pro tebe má takovéto mamutí setkání?

Především umožňuje člověku udržet si obecný přehled o dění v oboru, z něhož hlouběji postihne jen úzkou část, takže po návratu obohatí své výukové přednášky. Potom možnost „sáhnout si“ na světové kapacity v oboru (bývají normální, často příjemné a vtipné; a taky jim nevezmou každý článek do vysněného časopisu). Osobně mě na jakkoli velké konferenci postihne čerstvý nával inspirace a chuť do další práce – to je asi to vůbec nejdůležitější. Jinak kongresy bývají nesmírně vyčerpávající. Tento trval pět dní, program probíhal od časného rána do Večerníčku, s půldnem volným na prohlídku Rennes a okolí. Žiješ v angličtině a neustále řešíš, na kterou z až šesti souběžných přednášek běžet, případně jak udržet zdání vlastní inteligence při hovorech s dalšími účastníky.

Než se dostaneme k tématům nadneseným na konferenci, zkus nám osobně vysvětlit výraz etologie…

Etologie se obvykle „překládá“ jako nauka o chování živočichů. Osobně mám raději kratší definici „biologie chování“ a třeba můj manžel (vedoucí oddělení etologie VÚŽV v Uhříněvsi a profesor etologie na ČZU v Praze) přilnul ke slovenskému vyjádření „správanie sa zvierát“. Daniel Mills, autor mé nejoblíbenější učebnice etologie koní, výstižně definuje chování jako „to, co živé zvíře dělá, a mrtvé nedělá“. Etologie navíc prolíná s dalšími obory, jichž je chování nedílnou součástí, jako jsou sociobiologie nebo evoluční ekologie.

Důležité je si uvědomit, že etologie je věda jako každá jiná, tudíž má nějakou základní metodologii...

Zadrž prosím. Nešlo by to vysvětlit poněkud polopatičtěji?

Etologickou metodologií rozumějme způsoby, jakými se dobrat odpovědí na otázky z oblasti chování. Většinou platí, že pokud se člověk na daný problém konkrétně a důkladně nezaměří, pak místo nestranného zhodnocení skutečného stavu spíše podlehne svým dojmům a očekávaným rozuzlením. Ilustrativní příklad: zahouká sýček a můj kůň začne panicky prchat. Je to důkaz, že kůň se bojí houkání sýčka? Není. Neb jsem neřekla nic o tom, kolikrát už se mi stalo, že při vyjížďce zahoukal sýček, a zda to mého koně nechalo chladným nebo vzal čáru. Z pohledu základní statistiky bych měla se závěry počkat alespoň na pátou vyjížďku, při které zahouká sýc. Teprve prchne-li můj kůň pokaždé (a příčinou útěku